

anmeldelser

Nødvendig og godt, men uferdig om risiko

*Swensen E. (red.)**Diagnose: Risiko.**163 s. Universitetsforlaget, 2000. Pris: kr 328,-*

Boka springer ut av et prosjekt i regi av Norsk selskap for allmennmedisin (NSAM), det såkalte risikoprojektet, støttet av Sosial- og helsedepartementet. Prosjektet startet i 1994 og har hatt form av en løpende kollektiv høyttenking i det allmennmedisinske miljøet omkring de etiske og praktiske problemstillingene knyttet til behandling av risikotilstander hos friske personer.

Boka består av 10 artikler skrevet av ulike forfattere, de fleste kjente skikkelser i norsk allmennmedisin. Ulike utfordringer knyttet til risikobegrepet og håndteringen av dette i praktisk medisin drøftes på en god og omfattende måte.

Hva er risiko? I hvilken grad kan den måles og gis et uttrykk som er meningsfullt og forståelig for pasienten i konkrete valgsituasjoner? Hva er de beste mål for risikoreduksjon? Hvilke konsekvenser bør det få at uansett hvor gode risikomål vi finner, vil risikoopplevelsen være en subjektiv størrelse som ikke kan beregnes med matematiske formler?

Hvilket grunnlag gir undersøkelser basert på gruppebasert intervensjon mot én risikofaktor under standardiserte forsøksbetingelser til å komme med anbefalinger overfor enkeltindividet, som alltid har en unik sammensetning av ulike risiko- og sunnhetsfaktorer, og som aldri lever under standardiserte betingelser?

Hvor tilsier den faglige kunnskap at grensen for medisinsk intervensjon bør gå? Er det faglig dokumentert at intervensjonen gir en helsegevinst? Er intervensjonen en kostnadseffektiv måte å oppnå gevinsten på? Er dette tiltaket i et kostnad-nytte-perspektiv noe vi bør prioritere i helsetjenesten, eller er det andre tiltak som bør gå foran innenfor de ressurser vi har til rådighet?

Hva gjør en så sterk fokusering på sykdomsrisiko med oss som mennesker, helsearbeidere og samfunn? Hvem er legitime beslutningstakere i de mange ulike og vanskelige valg som må treffes i dette terrenget?

Spørsmålene er mange og forfatterens svar er en sterk og vel underbygd kritikk av den galopperende utvikling vi har sett og ser når det gjelder undersøkelser, prøvetaking og medikamentell behandling av ulike risikofaktorer. Ikke alle vil være enige med de svar som gis, men det er en uhyre viktig debatt som ikke bare er faglig, men som i vesentlig grad også dreier seg om helsetjenestens og samfunnets helse- og sykdomsforståelse og verdigrunnlag.

Som grunnlag for egen refleksjon og en faglig og helsepolitisk debatt gir boka mye, men jeg undres på hvor mange som vil lese den og hvor praktisk nyttig den vil oppleves av den vanlige Kari Fastlege. Flere av artiklene er i betydelig grad innholdsmessig overlappende og gir redigeringen et uferdig preg. Boka gir et godt grunnlag for kvalitative resonnementer i kliniske beslutningssituasjoner, men mye av det kvantitative mangler. Fra min ikke-kliniske utkikkspost tenker jeg at dersom jeg igjen skulle finne på å bli ordentlig lege, ville jeg ønske meg at det kom en ny utgave av risikoboka der en del var en komprimert og redigert versjon av den foreliggende boka, og en del var praktiske eksempler fra den kliniske hverdag der den foreliggende kvantitative kunnskap systematisk ble trukket inn.

*Sogndal 24.05.01**Petter Øgar**Fylkeslegen i Sogn og Fjordane**6861 Leikanger*